

PROCESUL DE COOPERARE DIN EUROPA DE SUD-EST. ASPECTE ALE GUVERNANȚEI REGIONALE

Conf. univ. dr. Mariana COJOC*

Introducere și ... „gândul” Kant

„Spre pacea eternă

Putem lăsa de-o parte întrebarea, dacă acest titlu satiric, de pe firma aceluia hangiu olandez, pe care era pictat un cimitir, i-ar privi pe oameni în genere, sau în special pe conducătorii statelor, care nu se vor putea sătura niciodată de război, sau numai pe filosofi, care visează acel dulce vis”¹.

Sfârșitul Războiului Rece a schimbat profund sistemul Relațiilor Internaționale (RI), aducând în prim-plan nu „pacea eternă” ci noi forme ale instabilității sistemice. În noiembrie 1991, George Bush a declarat că prăbușirea comunismului a deschis *cutia Pandorei* cu reapariția vechilor resentimente etnice, revendicări teritoriale², în fapt, *întoarcerea* la „demonii” Istoriei despre care Jacques Delors, președinte al Comisiei Europene între anii 1985 – 1995, credea ca fiind imposibilă³.

„*Growing interdependence*”⁴ ...

Procesul de Cooperare din Europa de Sud-Est (SEECp), în conformitate cu documentele publicate, este un for regional non-instituționalizat ce și-a început activitatea la inițiativa Bulgariei. La 7 iulie 1996 a fost semnată la Sofia – *Declarația de bună vecinătate, stabilitate, securitate și cooperare în Balcani*⁵, cu ocazia reuniunii miniștrilor Afacerilor Externe din Albania, Bulgaria, Grecia, Macedonia de Nord, România, Serbia

* Universitatea „Ovidius” din Constanța.

¹ Immanuel Kant, *Spre pacea eternă. Un proiect filosofic, Înștiințare asupra încheierii apropiate a unui tratat în vederea păcii eterne în filosofie. Încercare asupra unor considerații privind optimismul*, traducere, Studiu Introductiv, Note, Bibliografie, selectivă, Index de concepte de Rodica Croitoru, București, Editura All.

² Charles W. Kegley, Jr., Eugene R. Wittkop, *World Politics. Trend and Transformation*, seventh edition, 1999, pp. 96 - 97.

³ *Adress by President Jacques Delors to the Royal Institute of International Affairs*, London, 7 September 1992 https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_92_81 accesat 04.09.2023.

⁴ *Ibidem*.

⁵ *Sofia Declaration on Good-Neighbourly Relations, Stability, Security and Cooperation in the Balkans, adopted at the meeting of the Ministers for Foreign Affairs of the Countries of South -Eastern Europe*, held at Sofia, on 6 and 7 July 1996; https://www.seecp.info/_files/ugd/879876_019fff4792e14d71a3aa4dc420955315.pdf accesat 4.09.2023.

(la momentul 1996 – Serbia și Muntenegru) și Turcia⁶. La acestea s-au alăturat: Croația – 2005; Republica Moldova – 2006; Muntenegru – 2007; Slovenia – 2010; Kosovo – 2014⁷ și, deși Bosnia și Herțegovina apare ca stat fondator pe site-ul oficial SEECP, la o altă rubrică pe același site apare ca aderând în 2001 așa cum apare și pe site-ul Ministerului Afacerilor Externe din România (în limba engleză)⁸.

Metodologie

Pentru a identifica importanța acestui for regional sau nu, vom încerca prezentarea funcționării și analiza sa prin prisma nivelurilor de analiză din cadrul sistemului Relațiilor Internaționale cât și raportarea la teoriile funcționalistă/neofuncționalistă – axe distincte în analiza funcționării organizaționale regionale. În ceea ce privește nivelurile de analiză, așa cum am punctat într-un studiu publicat în anul 2021⁹, Barry Buzan și Richard Little, în lucrarea - *International System in World History. Remarking the Study of International Relations* (2000)¹⁰, au reconceptualizat „setul extensibil de cercuri concentrice ca o spirală ce se îngustează”¹¹, la baza spiralei aflându-se individul, iar la polul opus, „colectivitatea statelor”¹². Nivelurile de analiză în RI sunt percepute de autorii amintiți ca fiind în număr de cinci, ultimul conturat de „*indivizi* – baza majorității analizelor din științele sociale”, în raport cu celelalte, respectiv: 1 – *sistemul internațional*; 2 – *subsistemele internaționale*; 3 – *unitățile*; 4 – *subunitățile*¹³, dezbateră cu

⁶ Pe site-ul oficial al organizației, găsim la state fondatoare – Bosnia și Herțegovina <https://www.seecp.info/services> (accesat 4.09.2023). La secțiunea About <https://www.seecp.info/about-seecp> - Bosnia și Herțegovina – stat membru SEECP din 2001. Site accesat 4.09.2023. În conformitate cu site-ul oficial al Ministerului Afacerilor Externe, Bosnia și Herțegovina – South East European Cooperation Process „SEECP s member states are: Bosnia and Herzegovina, Croatia, Albania, Bulgaria, Greece, Macedonia, Romania, Serbia, Montenegro and Turkey” https://www.mvp.gov.ba/vanjska_politika_bih/multilateralni_odnosi/regionalne_inicijative/proces_zs_saradnju_u_jugoistocnoj_evropi/?id=140 accesat 4.09.2023.

⁷ *Participants, SEECP*, <https://www.seecp.info/services> accesat la 4.09.2023.

⁸ *About SEECP*, <https://www.mae.ro/en/node/22264> accesat la 4.09.2023.

⁹ Mariana Cojoc, *Constanța – centru gravitațional regional în „Marele Război”. Scurtă analiză prin prisma sistemului Relațiilor internaționale*, în Constantin Hlihor, Bogdan Antoniu, Alin Matei (coordonatori), *Scripta Historica. In memoriam Professoris Emeriti Constantin Bușe*, București Editura Universității din București, 2021, pp. 337 - 342.

¹⁰ Barry Buzan, Richard Little, *Sistemele internaționale în istoria lumii. Reconfigurarea studiului Relațiilor Internaționale (International System in World History. Remarking the Study of International Relations)*, Oxford University Press, 2000), traducere: Simona Soare, Iași, Editura Polirom, 2009.

¹¹ *Ibidem*, p. 85.

¹² *Ibidem*.

¹³ *Ibidem*, p. 86.

privire la nivelurile de analiză aflându-se în prim-planul teoriei Relațiilor Internaționale și, în special, interacțiunea dintre acestea. În *World Politics. Trend and Transformation*¹⁴ (1999) semnată de Charles W. Kegley și Jr., Eugene R. Wittkop, autorii au susținut, în vederea creionării analizei conceptuale pentru sistemul internațional, existența a trei niveluri în care primul face trimitere la individ - „*individual level of analysis*”, parte din sistemul Relațiilor Internaționale, prezentul și viitorul acestuia depinzând direct de mișcările sistemului. Cel de-al doilea - „*state level of analysis*” - este creat de deciziile actorilor statali, politici publice, forma de guvernământ și modul în care liderii statali sau liderii unor comunități gestionează diferitele situații apărute după implementarea deciziilor asumate, în timp ce al treilea - „*the global level of analysis*” - prezintă interacțiunea pe marea scenă globală a Relațiilor Internaționale a diferiților actori: statali, non-statali, cooperarea sau starea conflictuală sau non-conflictuală a sistemului RI.

Indiferent de nivelul de analiză ales, dacă ne raportăm la *modelul Kegley-Wittkop*, influențele sunt percepute automat de celelalte prin interconexiunile timpului istoric analizat. Dacă privim perioada supusă cercetării prin prisma teoriilor moderne ale Relațiilor Internaționale și a noilor concepte ale principalelor teme de analiză, atunci *securitatea*¹⁵, cu dimensiunea *societală*, se poate plasa drept concept central spațiului și segmentului temporal avute în vedere. Ceea ce lipsește modelului amintit poate fi definit de un palier intermediar sau chiar distinct, mai precis - *regional level of analysis / nivel regional*, plasat între primul și cel de-al doilea după *Kegley-Wittkop*. Importanța teoretică a acestuia se conturează prin modalitatea / modalitățile în care anumite acțiuni / activități la nivelul comportamental al statului se modifică în funcție de dimensiunile caracteristice ale regiunii aflate în atenția studiului de caz. O altă axă de analiză pentru Procesul de Cooperare din Europa Centrală și de Sud-Est poate fi regăsită în caracteristicile teoriilor funcționalistă și neofuncționalistă cu principalii săi reprezentanți: David Mitrany¹⁶, Ernst B. Haas¹⁷, Gary Marks¹⁸ care au subliniat importanța organizațiilor internaționale și / sau regionale, capabile să gestioneze prioritățile globale / regionale. Pe această

¹⁴Charles W. Kegley, Jr., Eugene R. Wittkop, *World Politics. Trend and Transformation*, seventh edition, 1999, pp. 11 - 12.

¹⁵ Ionel Nicu Sava, *Studii de securitate*, București, Centrul Român de Studii Regionale, 2005.

¹⁶ David Mitrany, *The Functional Approach to World Organisation* („The International Affairs, Royal Institute of International Affairs 1944-”), Volume 24, Issue 3, (Jul. 48), 360 - 363.

¹⁷ Ernst B. Haas, *Uniting of Europe*, University of Notre Dame Press, 2020.

¹⁸ Moeko Saito-Jensen, *Theories and Methods for the Study of Multilevel Environmental Governance*, Center for International Forestry Research, 2015, pp. 2 - 6.

dimensiune, reținem ceea ce Karl Deutsch¹⁹ a numit apartenența la „comunitate” prin intensificarea gradului de comunicare între actorii regionali / sistemici participanți, diversificarea tranzacțiilor economice, sociale ce pot determina adaptarea și restructurarea instituțională în zona / regiunea ce conturează studiul de caz ales.

SEECp – De la formare la transformare și cooperare

Revenind la 7 iulie 1996, la Procesul de Cooperare din Sud-Estul Europei – prezentările oficiale subliniază faptul că este o inițiativă a statelor din regiune fără influențe externe, fiind continuatoare contemporană a organismelor regionale din perioada interbelică și post Al Doilea Război Mondial. La Sofia au fost reprezentate și Austria (la momentul acela deținea președinția în exercițiu a Inițiativei Central Europene), Croația, Franța, Germania, Ungaria, Irlanda (președinția în exercițiu a Uniunii Europene), Italia, Federația Rusă (președinția în exercițiu O.C.E.M.N.), Slovenia, Elveția (președinte în exercițiu O.S.C.E.), Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, Statele Unite ale Americii, Înaltul Reprezentant, Uniunea Europeană, reprezentanți ai Consiliului Europei, Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare, Organizația Națiunilor Unite, ai Băncii Mondiale²⁰ etc. În *Documentul* adoptat la Sofia, ca de altfel, în toate documentele SEECp, se face referire la importanța *Cartei O.N.U.*, a *Actului Final de la Helsinki* și a *Cartei de la Paris* pentru construcția forumului, Procesul urmând să promoveze consolidarea relațiilor de bună vecinătate, a securității, a cooperării transfrontaliere și economice, modernizarea infrastructurii, cooperare în domeniul energetic, consolidare societală cooperarea cu alte organizații regionale: O.C.E.M.N., Inițiativa Central Europeană în vederea consolidării reciproce²¹ etc.

În 1997, la 4 noiembrie, la Heracleion, Creta (specific SEECp – întâlnirile oficiale, în documentele specifice sunt scrise orașele unde au loc întâlnirile și nu statul), în *Joint Statement by the Heads of State and Government of Countries of South Eastern Europe*²² sunt specificate următoarele puncte:

¹⁹ Theresa Kuhn, *Experiencing European integration: transnational lives and European Identity*, Oxford University Press, 2015.

²⁰ *Declaration....*

https://www.seecp.info/_files/ugd/879876_019fff4792e14d71a3aa4dc420955315.pdf
accesat 4.09.2023.

²¹ *Ibidem*; Daniel Mitov, *SEECp – Key to Regional Cooperation Challenges Lying Ahead of the Current Bulgarian Chairmanship-in-Office 2015-2016*, in „Perception”, Winter 2015, Volume XX, Number 4, pp. 1 - 9.

²² *Joint Statement by the Heads of State and Government of Countries of South Eastern Europe*, Heracleion, Crete, 4 November 1997

„We consider that the European orientation of our countries is integral part of their political, economic and social development.

We aspire to transform our region in area of cooperation and economic prosperity and, to the effect, we decide to promote good neighbourly relations and respect for International Law.

We believe that Europe can not be complete without our countries and our peoples representing civilisations and historical traditions which are essential to the establishment of a contemporary

European identity. European and Euro-Atlantic integration are essential in promoting the aforementioned objectives”²³.

Prin urmare, integrarea euro-atlantică era esențială. Și, cu toate acestea, „cazul Kosovo” a avut loc. Chiar dacă Procesul de Cooperare din Europa de Sud – Est și-a „crocit” drum după Acordul de la Dayton (1995).

*Carta privind relațiile de bună vecinătate, stabilitate, securitate și cooperare în Europa de Sud – Est*²⁴, document adoptat la București în anul 2000, a fundamentat forumul regional. În *Preambulul* acestuia au fost subliniate: importanța regiunii și a eforturilor depuse pentru *consolidarea stabilității, securității și a relațiilor de bună vecinătate* – ce devine obiectiv principal al SEECP.

„1. Obiectivul primordial al Procesului de Cooperare din Europa de Sud – Est SEECP – îl constituie întărirea relațiilor de bună vecinătate dintre toate statele din regiune, în vederea transformării acesteia într-o zonă de pace, stabilitate și cooperare. Ne angajăm să acționăm cu fermitate pentru a atinge acest obiectiv, într-un spirit de solidaritate și colaborare, în beneficiul țărilor și popoarelor noastre, al întregii Europe”²⁵.

Iar la punctul 6 / *Scopul și principiile cooperării regionale*:

„6. Salutăm determinarea NATO de a contribui la construirea unor relații de colaborare cât mai sigure cu țările din regiune, ca și între aceste state”²⁶.

Al II-lea punct al documentului face trimitere la *Obiectivele și mecanismele cooperării*. Astfel, la II.1 / Dezvoltarea cooperării politice și în domeniul securității vizează:

https://www.seecp.info/_files/ugd/879876_4780584f8cf3480ca25c338a5975c9c5.pdf
accesat 4.09.2023.

²³ *Ibidem*.

²⁴ *Carta privind relațiile de bună vecinătate, stabilitate, securitate și cooperare în Europa de Sud – Est*, SEECP, București, 12 februarie 2000, https://www.mae.ro/sites/default/files/file/2013/pdf/2013.10.01_Carta_relațiilor_de_bună_vecinătate.pdf accesat 4.09.2023.

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ *Ibidem*.

- Dialogul politic („întâlniri regulate ale șefilor de stat și de guvern, miniștrilor afacerilor externe, directorilor politici ai țărilor participante, precum și prin întâlniri interguvernamentale sectoriale pe teme de interes comun, așa cum se va stabili”²⁷);
- Încurajarea dialogului interparlamentar, O.N.G.-uri, personalități culturale;
- „Lărgirea cooperării pe plan regional în domeniul apărării, îndeosebi în cadrul mecanismului de consultări dintre miniștrii apărării din Europa de Sud – Est și a Forțelor Multilaterale de Pace Sud-Est Europene”²⁸ etc.

O altă dimensiune (pilon) evidențiată în *Carta de la București*, a fost cea a stimulării cooperării economice regionale și nu numai, armonizarea legislației cu cea comunitară dar și cooperare în domeniul turismului, sănătății, infrastructurii (proiecte rutiere, feroviare, maritime etc), reabilitarea și dezvoltarea Dunării ca și cale navigabilă de importanță europeană, dezvoltarea rețelelor regionale de conducte (petrol și gaze, integrate celor comunitare). Cel de-al III-lea pilon – l-am putea numi al *consolidării statului de drept* cu tot ceea ce implică acesta (drepturile omului și protecția minorităților) precum și combaterea activităților ilegale (trafic de droguri, armament, crimă organizată) etc. este, în fapt, în concordanță cu funcționarea unei bune guvernante²⁹. La Zagreb, în anul 2007, 11 mai, a fost semnată – *Declaration of the 10th Meeting of the Heads of State and Government of the South-East European Co-operation Process (SEECP)*³⁰ când a fost înscris în document – Consiliul de Cooperare Regională (RCC) ca parte a procesului de transformare și consolidare a SEECP în procesul de reconstrucție regională și coordonarea cu politicile regionale comunitare, dar și cu organizațiile internaționale³¹. Un an mai târziu, în 2008 (27 februarie), la Sofia, la întâlnirea miniștrilor Afacerilor Externe SEECP a fost lansat Consiliul de Cooperare Regională³², continuator al Pactului de Stabilitate lansat de Uniunea Europeană în 1999, fiind, conform *Statutului* – „brațul operațional”

²⁷ *Ibidem*.

²⁸ *Ibidem*.

²⁹ *Ibidem*.

³⁰ *Declaration of the 10th Meeting of the Heads of State and Government of the South-East European Co-operation Process (SEECP)*, Zagreb, 11 May 2007 https://www.seecp.info/_files/ugd/879876_fc126484c23046e6b8a6104fcb28d20f.pdf accesat 03.09.2023.

³¹ *Ibidem*.

³² *Pomorie Declaration Of the 11th Meeting of the Heads of State and Government of the South-East European Cooperation Process (SEECP)*, Pomorie, 21 May 2008, draft 24 April 2008 https://www.seecp.info/_files/ugd/879876_75d41c9d1a5f44eead0b844add390242.pdf accesat 04.09.2023.

SEEC³³, domeniile de cooperare fiind: dezvoltare economică și socială, energie și infrastructură, justiție și afaceri interne, consolidarea securității și a resursei umane etc.³⁴ dimensiunile cooperării fiind diverse. În fapt, putem vorbi despre o relație strategică SEEC și RCC, în vederea armonizării priorităților statelor membre Procesului de Cooperare din Sud-Estul Europei³⁵. În ceea ce privește România, aceasta a deținut președinția în exercițiu SEEC în 1999 - 2000; aprilie 2004 - mai 2005; 2013 - 2014. În perioada ultimului mandat 2013 - 2014, Procesul de Cooperare din Europa de Sud-Est a trecut la o nouă etapă instituțională prin transformarea Dimensiunii Parlamentare a statelor membre în Adunare Parlamentară³⁶.

Concluzii

Pentru a cuantifica eficiența *Procesului de Cooperare din Europa de Sud-Est* ale cărui axe le-am creionat pe scurt, acțiunile acestuia trebuie integrate și conexe în realitatea neofuncționalistă a nivelului regional astfel:

Declarația de la Sofia din 1996 a apărut ca o încercare de stabilizare a zonei mult prea încercată de tensiunile post Război Rece; Instabilitatea regională a fost combinată cu eforturile depuse în vederea integrării euro-atlantice de state diverse și diferite din toate punctele de vedere; *Reteritorializarea* sau „geografia în mișcare” a marcat zona Europei de Sud-Est după Războiul Rece. În lucrarea *România și procesul de stabilizare regională* (2004) autorii au punctat sursele de instabilitate din Europa Centrală și de Sud-Est vizând „mediul local interetnic și interconfesional ce perpetuează tensiuni vechi și speculează realități noi, politice, economice, financiare, sociale, militare etc. (...); situarea zonei pe un coridor al migrărilor și traficantilor de droguri, arme, muniții, ființe umane; existența a numeroase traume ale istoriei”³⁷. SEEC – arheologia forumului demonstrează că acesta

³³ *Statute of the Regional Cooperation Council as amended by the RCC Board* on 25 April 2013, Anexe II <https://www.rcc.int/pages/95/statute> accesat 04.09.2023.

³⁴ *Ibidem*. Participanți: Albania, Austria, Bosnia și Herțegovina, Bulgaria, Canada, Consiliul Europei, Croația, Cehia, Danemarca, Banca pentru Reconstrucție și Dezvoltare, Banca Europeană pentru Investiții, Consiliul Europei, Înalțul Reprezentant al Uniunii Europene pentru Afaceri Externe și Politica de Securitate, Germania, Finlanda, Franța, Grecia, Ungaria, Organizația Internațională pentru Migrație, Irlanda, Italia, Kosovo, Letonia, Moldova, Muntenegru, N.A.T.O., Macedonia de Nord, Norvegia, Polonia, România, Serbia, Slovacia, Slovenis, SEEC, Spania, Suedia, Elveția, Turcia, Marea Britanie, O.N.U., Statele Unite ale Americii, Banca Mondială, Comisia Economică pentru Europa (ONU) etc.

³⁵ *Ibidem*.

³⁶ Franklin De Vrieze, *The South-East European Cooperation Process and Its New Parliamentary Assembly: Regional Dialogue in Action*, in „The Hague Journal of Diplomacy”, 11, 2016, pp. 215 - 234.

³⁷ Vasile Popa, Mihai Ștefan Dinu, *România și procesul de stabilizare regională*, București, Editura Universității Naționale de Apărare, 2004, pp. 9 - 10; Hido Bišćević, *EU Enlargement*

s-a proiectat drept platformă de stabilitate dar, destul de rapid, și de integrare euro-atlantică; SEECP – poate și trebuie să fie conexas cu politicile comunitare în zonă: *Politica de Extindere* cu dimensiunea sa *Balkanii de Vest* (în prezent, state candidate: Albania, Bosnia și Herțegovina, Republica Moldova, Macedonia de Nord, Serbia, Turcia, Ucraina; state potențial candidate: Georgia, Kosovo) dar și cu *Politica de Vecinătate* etc; Consiliul Cooperării Regionale, cu participanți statali și non statali (organizaționali) – garantează coerența acțiunilor SEECP prin minimizarea problematicilor diverse și multiple ale regiunii. În 2011, RCC a pregătit o strategie regională pentru Balkanii de Vest în concordanță cu documentele Comisiei Europene. Conform datelor furnizate de Consiliul de Cooperare Regională, prin implementarea strategiei s-a ajuns, dincolo de accentuarea responsabilității regionale, la creșterea locurilor de muncă (în 2019, zona Balkanii de Vest – rata medie de ocupare 59,1%), a investițiilor, apariția inițiativelor complementare: Planul Multianual pentru un Spațiu Economic Regional urmat de Planul Comun de Acțiune pentru Piața Regională (2021-2024)³⁸. Colaborarea organizațională internațională / regională și / sau forumuri instituționale - SEECP cu O.C.E.M.N., cu Procesul de Cooperare Dunăreană, Inițiativa Central Europeană, Uniunea Europeană, Consiliul Europei, Organizația Națiunilor Unite. Alianța Nord Atlantică etc. – a consolidat, treptat, în timp, Procesul de Cooperare din Sud-Estul Europei drept platformă de integrare europeană în cadrul arhitecturii regionale; Strategiile Consiliului Cooperării Regionale au subliniat – de exemplu – impactul Pandemiei Covid 19 în statele din Sud-Estul Europei, în statele membre SEECP – fragilitatea arhitecturală a zonei din toate punctele de vedere, în special economic prin scăderea P.I.B, a nivelului de trai etc.³⁹ În ceea ce privește comerțul intra-regional, acesta a fost în creștere în 2019, exporturile din Turcia, Bulgaria, România, Grecia, reprezentând 61% din totalul exporturilor intra SEE (procent mic, însă, din totalul exporturilor statelor menționate)⁴⁰. Conform „Buletinului informativ lunar”, *Rezultatele Comerțului Internațional al României în anul 2022*, România a înregistrat o creștere a exportului și importului pe zona Balkanii de Vest în anul 2022 comparativ cu anul 2021: Albania, Bosnia și Herțegovina, Kosovo, Macedonia, Muntenegru, Albania (40,30% creștere export; 23,47% creștere import). La acestea adăugăm – Turcia: creștere cu doar 7,53% la export și cu 36,99% la import. În timp ce

versus Old Geopolitics: The Western Balkans at the Crossroads, Sudost European Mitteilungen, 01/2012, pp. 6-11.

³⁸ SEE 2030 Strategy, Regional Cooperation Council, Sarajevo, 2021 <https://www.rcc.int/see2030/files/SEE-2030-strategy.pdf> accesat 04.09.2023.

³⁹ *Ibidem*.

⁴⁰ *Ibidem*, p. 9.

pentru Bulgaria avem o creștere la export cu doar 22,14% creșterea la import fiind de 117,17%⁴¹.

În prezent, președinția în exercițiu SEECP este deținută de Macedonia de Nord sub deviza: „Bridging Divides, Building Trust” (iulie 2023 - iunie 2024; „Troica”: Muntenegru, Macedonia de Nord, Albania). Având în vedere situația complicată a regiunii din cauza „seismului” regional – războiul din Ucraina – Macedonia de Nord încearcă prin acțiunile coordonate *întoarcerea* la documentele de bază: *Declarația de la Sofia* și *Carta* din 2000 – pentru consolidarea bunei vecinătăți, a stabilității și cooperării în zonă în concordanță cu accentuarea procesului de integrare euro-atlantică. În fapt, sunt continuate diferite obiective ale președinției Muntenegrului⁴² în concordanță cu *Strategia 2030* elaborată de RCC. Cu toate greutățile timpului prezent, Procesul de Cooperare din Europa de Sud-Est rămâne o platformă de integrare euro-atlantică prin încercarea sa de stabilizare și cooperare într-o zonă ce a fost mereu „butoi cu pulbere” sistemic indiferent de vreme, indiferent de teoriile și practica teoretică ce astăzi, poate, mai mult ca niciodată, dublează, triplează dimensiunile arhitecturale riscând, de ce nu?... un *burnout* al multipolarității.

THE COOPERATION PROCESS IN SOUTHEASTERN EUROPE. DETAILS ON REGIONAL GOVERNANCE

-abstract-

Key Words: South-East European Cooperation Process, Romania, European Union, Regional Cooperation Council, Western Balkans.

The South East European Cooperation Process (SEECP) is a non-institutionalized forum. His activity began at the initiative of Bulgaria în 1996. Currently, the participants are: Albania, Bosnia and Herzegovina, Bulgaria, Greece, Republic of North Macedonia, Romania, Serbia, Turkey, Croatia, Moldova, Montenegro, Slovenia, Kosovo. The effectiveness of the SEECP can be see in line with European Union and regional/international organizations.

⁴¹ Ministerul Antreprenoriatului și Turismului, *Departamentul de comerț exterior, Rezultatele Comerțului Internațional al României în anul 2022*, în „Buletinul informativ lunar”, martie 2023.

⁴² *SEECP Podgorica, Summit Declaration*, Podgorica, 27 June, 2023 https://www.seecp.info/_files/ugd/879876_c76d6b3894254337a3481f1b31fc15f0.pdf accesat 04.09.2023.